

Kje so vidre?

Srednja ekomska šola Murska Sobota je nedavno predstavila rezultate raziskave, v okviru katere so tamkajšnji dijaki v svoji okolici preverili, katera žival se domačinom zdi najbolj prepoznavna za Prekmurje. Anketiranci so se strnjali, da je to vidra.

Drugo mesto je zasedla štorklja. "Kar pomeni, da nam je uspelo dvigniti prepoznavnost vider," je ponosna ustanoviteljica in strokovni vodja Lutre, inštituta za ohranjanje naravne dediščine Marjana Höngsfeld Adamič, pionirka v zastopanju interesov te v svojem habitatu le redko videne živalske prepoznavne ikone.

Taja Kordigel

V inštitutu uspehov ne opazujejo križem rok. Akcija v prid slovenski vidri gre naprej. Adamičeva, sicer po izobrazbi biologinja, je v študentskih letih začela iskati žival, ki bi jo lahko v živalskem vrtu predstavila kot avtohtono slovensko, pa tudi ogroženo. "Pogoj je bil, da ima izbrana žival neko razstavno vrednost. In ko sem sestavila kriterije, se je pokazalo, da je to vidra," se spominja. Letos je "njen" inštitut, ki je, kot pravi njegova ustanoviteljica, začel kar se poznavanja slovenskih vider tiče, popolnoma iz nič, praznoval 13-letnico. "Edini, ki so nam s svojim živalskim poznavanjem lahko pomagali, so bili lovci. Ti so namreč imeli podatke o vidrah in soše zmeraj edini, od katerih lahko kaj

izvemo." Pomoč pa je inštitut prejel tudi iz tujine. Prva dva tedna v avgustu so namreč organizirali mednarodni prostovoljni delovni tabor za ureditve okolice Lutrinega centra v Križevcih na Goričkem, kjer so s prostovoljci postavili igrala in druge učne pripomočke.

razloži: "Za prostovoljski tabor mednarodnega značaja smo se odločili predvsem zato, da bi domačinom pokazali, da center živi. Na ta način smo se že zeleli z njimi povezati in tako dvigniti naše poslanstvo na nek višji nivo. Ne nazadnje bi lahko naredili vse, pri čemer

delitev sredstev, s pomočjo katerih bi gostili prostovoljce, neuspešen. Zato so bili prisiljeni improvizirati: "Če kje, bomo preživel na Goričkem," si je tedaj pogumno rekla Adamičeva, in s svojimi besedami zapisala zgodbo o uspehu. Poiskala je direktorje pomembnejših podjetij in priskrbela podporo z izdelki za šest prostovoljcev in ostale sodelujoče.

Poučevanje ljudi v dobro živali

Kar se nastanitve delovne akcije tiče, so minula dva tedna veljali pristni taborniški pogoji. Prostovoljci so namreč spali v od slovenske vojske sposojenem ogromnem šotoru, kjer so si v imenu udobja postlali s posušeno travo, pokošeno na

Najprej smo zgradili ognjišče, da smo imeli prostor za druženje in udobno peko koruze

Adamičeva, ki po svoji udeležbi na mednarodnem kolokviju o vidri v Strasbourgu leta 1983, kamor se vključujejo ljudje s celega sveta, zaradi rednega obiska spada med mednarodno družbo "old otter people",

so nam pomagali mednarodni prostovoljci, tudi sami." Inštitut, ki si tudi sicer s projektmi prizadeva, da bi se (ne le) prebivalci Goričkega bolj zavzemali za ohranjanje vidrinega habitata, je bil s prijavo za do-

FOTO: BRANKO ŽUNEC
Marjana

Marjana Höngsfeld Adamič na otvoritvi vidrinega centra Aqualutra pred dvema letoma v Križevcih na Goričkem.

sosednjem travniku. Tako so imeli v sozvoju popolne teme - ob gozdu, kjer so domovali, ni prav nobenega svetlobnega onesnaževanja - ob humanitarni noti tudi nekaj romantične. "Najprej smo zgradili ognjišče, da smo imeli prostor za druženje in udobno peko koruze," pokaže Adamovičeva krog iz dveh "nadstropij" opeke, ki ima prav posebno zgodovino. "Podaril nam jo je okoliški duhovnik, iz nje je bila namreč nekoč narejena kapelica. Ko se je podrla, so jo ponovno uporabili pri gradnji nekega poslopa. A se je tudi to podrlo." Iz dvakrat žgane domače opeke, stare 150 let, pa so naredili tudi dvojne stopnice. Ene vodijo do rastlinske čistilne naprave ob poslopu inštituta, ki je bila zgrajena že pred dvema letoma. "Gre za sonaravni način čiščenja odpadnih voda, primeren za eno kmetijo. Z njim želimo prikazati okolju prijazne tehnologije, saj gre za tri-prekatno betonsko greznicu. V njej voda teče čez tri čistilne grede, ki imajo v globino različno granulacijo peska, na vrhu zadnje pa so prostovoljci nasadili trstje in druge močvirne rastline, ki so jih nabrali

na bližnjem jezeru," pojasni ustanoviteljica inštituta. Nekoliko hudomušno: "Pogoj za delovanje take naprave je konstanten pretok vode, ki ga, ker nismo ves čas tukaj, velikokrat ni. Zdaj, ko imamo dva tedna mednarodno družbo, je priložnost za rednejši pretok." Udeleženci so pomagali tudi pri gradnji lope, ki so jo sicer postavili delavci, prostovoljci pa so jo pobarvali. Na travniku pred inštitutom so postavili mizo, kjer bodo razstavljene sledi različnih živali, vidne in dostopne tudi takrat, ko bo center zaprt. V ta namen so v mavcu odtisnili stopinje različnih živali, tudi vidre, in s pomočjo gline ponudili možnost prepoznavanja odtisov živalskih tačk. Zunanja didaktična igrala pa so doseglj svoj izvirni vrhunc v atletsko stezo za skok v daljino. Dvanajstmetrsko doskočišče, v katerem se nahajajo trije kubični metri miroke, so mednarodni prostovoljci izkopali kar sami. Še več. Ob njem so postavili leseni plot z zaznamki, ki nakazujejo, kako daleč skočijo vidre, različne kune in jazbec, za primerjavo pa tudi človek. Didaktično-ska-

Marc: "Rad sem povezan z naravo in pri tem spoznavam ljudi s podeželja, zato zmeraj izbiram projekte, povezane z okoljem."

kalna novogradnja, na kateri se bodo lahko preizkusili tudi otroci, bo služila tudi kot sledilna "blazina" za živali, s pomočjo katere bodo ljubitelji vider vedeli, katere živali se sprejajajo čez travnik. Ob vsem tem pa je šestim prostovoljcem uspelo zgraditi tudi čebelji hotel, ki spominja na majhen kozolec. Na nekaj policah so zložene opeke s posušenimi luknjami v blatu, namenjene čmrljem, da bi prezimili. Adamičeva: "Prav

čmrlji so namreč precej ogroženi. In če se bo čebelam kaj zgodilo, bodo čmrlji naslednji veliki oprševalci. Zavedamo se sicer, da s tem ne bomo rešili sveta, smo si pa že zeleli tovrstno pomoč vsaj prikazati obiskovalcem."

Prostovoljstvo kot način življenja

Mednarodno prostovoljsko ekipo so sestavljali trije Španci, dve Čehinji in fant iz Bruslja. Nepričakovano se jim je

Martina: "Pri prostovoljstvu ni pomembno, za kaj delaš. Rada opravljam fizično delo, ker si tako zbiršim um."

FOTO: TATA KORDINGER

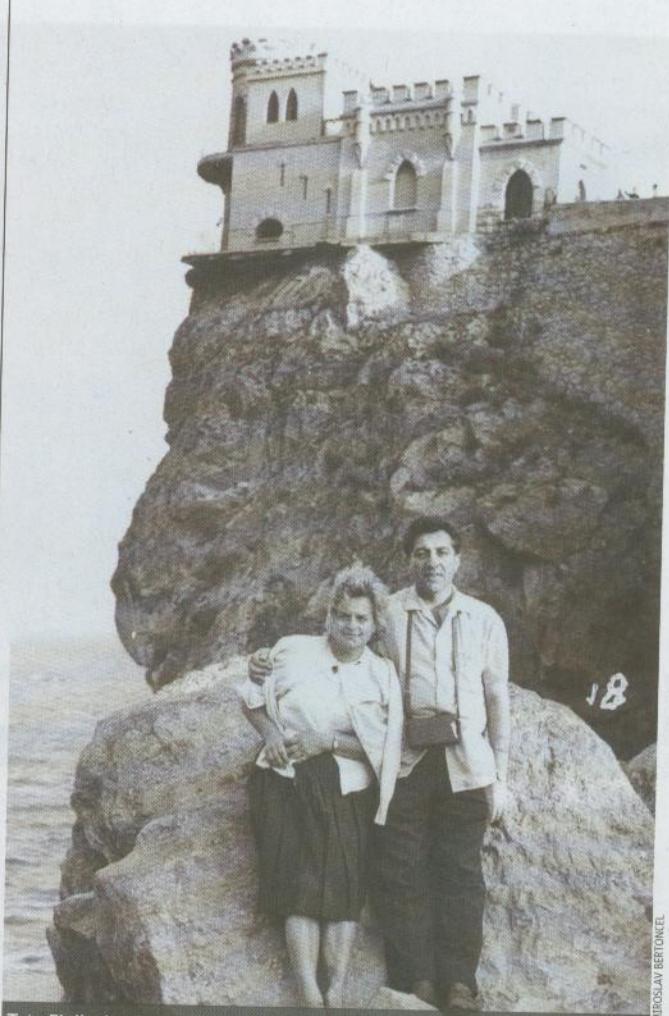
pridružil še spontani Španec iz Rakičana. Tam je sodeloval z nekim drugim taborom, ki je zaradi spora med prostovoljci in vodstvom predčasno razpadel.

Kako je s prostovoljstvom in ali je to res zmeraj tako idilično harmonično, kot se nam je na pogled zdelo ob obisku Goričkega, smo se pozanimali pri 18-letni španski študentki biomedicine Sari: "Prišla sem, ker sem si že lela spoznati nove ljudi in preživeti čudovito poletje. Kar mi je uspelo. Nasvet mojega bratranca, ki je se je la-ni udeležil podobnega tabora, se je torej obnesel." In zakaj se je odločila prav za tabor v prid vidram? "Nisem se," se nasmehne. "Pred prihodom na Goričko sem za vidro slišala le mimogrede v šoli. Nisem re-cimo vedela, da je tako velika. Predvsem pa si nisem mislila, da bodo vidre zahtevale toliko fizičnega dela. Kopanje jarka je bilo namreč pravo zlo." Prav "moško" delo pa je bilo tisto, kar je navdušilo 22-letno Martino iz Češke, sicer študentko genetike: "Kot volonterka na delovnem taboru sem se preiz-kusila prvič. Sicer kot zapri-seženi skavt volontiram že dol-go. To je postal namreč moj način življenja. Že kot otrok sem preživel veliko časa s skavti, kjer sem sodelovala z ljudmi, ki niso finančno raču-nali, da nas varujejo. Zdaj, ko

sem starejša, počnem za otroke enako. Tako vrнем to, kar so nekoč počeli brezplačno zame. V skupinah najdem celo otroke staršev, ki so bili pri skavtanju nekoč moji nadrejeni. "Pa interes za vidre?" "Pri prostovoljstvu ni pomembno, za kaj delaš. Rada opravljam fizično delo, ker si tako zbiršim um."

Zato sem izbrala tak tabor. Pa tudi zato, ker rada potujem in to kombiniram z delom, pri ka-terem imam vse plačano. Kot neke vrste plačano-neplačani delovni dopust, torej, "zak-ljuči simpatična svetlolaska. Marc iz Španije, ki je pravkar diplomiral iz ekonomije, je na prostovoljskem delovnem ta-boru tretjič. "Rad sem povezan z naravo in pri tem spoznavam ljudi s podeželja, zato zmeraj izbiram projekte, povezane z okoljem. Prvič sem volontiral na Poljskem, kjer sem čistil obale rek, naslednjič pa sem v Angliji sadil rastline." In kaj ga je pri slovenskem projektu najbolj presenetilo? Vrne vprašanje:

"Kje so vidre?" Udeleženci na-mreč med svojim delovanjem niso srečali niti ene žive vidre; kot laiki niso vedeli, kako zelo redko jih je mogoče srečati v naravi. Ne le zato, ker jih na Go-ričkem po ocenah inštituta živi le približno dvajset, temveč tudi zaradi njihove hitrosti, spretnosti in previdnosti. ■

Teta Finika in njen mož Iljuša pod Lastovkinim gnezdom

FOTO: MIROSLAV BERTONCELJ

Stopinje tete Finike

Mamino polsestro Jožefino, ki so jo klicali Finika, poznam le iz pripovedovanja, pi-sem in s fotografij. Po drugi svetovni vojni je zapustila Slovenijo, ki je verjetno ni več videla. Edini stik so bila pogosta pisma iz Sovjetske zveze, Italije, Izraela, Nemčije. Potem pa je nenadoma umolknila. Minila so leta in desetletja. Pred šestnajstimi leti me je v Berlinu radovednost gnala na njen zadnji znani naslov. Letos v Ukrajini pa me je spomnila na podcenjene sloven-ske sledi, ki popestrijo popotništvo, v slovenskem turizmu pa so tržna niša.

Miroslav Bertoncelj

Leta 1995 se bivšega Zah natančno d ke. Slovanski joč. A lastni v vzhodni N bilo na njeg begunsko t. Predvsem za ko Nemčije Iljuša Krasn Sveti deželi, mirov umak pustila v dan sem obiskal zljali dve foto Lastovkinim skano atrakc fotografirala letom 1968. stolpičem po slikoviti obal nad Črnim m balustrade, p s spominki za vse se je spre teta Finika in bitvi so, bog pustili "po ne ni daleč od sk naslanjata in postala nekak Tedaj se je spremenilo v ča nit pa je bil bi imel popol kaj enolični d čudovitem čm lišče izbrala v mestu Odesi. Č v preteklosti, n dališča, ki je na Pred njim je bi Ilana, s soproga la? Kje je zdaj? še živ? Znajo sl materino dom je preživila? Ta ugibanja so po najbolj bar morju.

Vsak ima sv
Zadnja leta opa zašlo v krizo. To skih hotelih, kje niki različnih na ništvo je padlo n ogleda zvenečih kuhinje, neskonč še zabave, ki se